

УДК 351:331+327.5

DOI <https://doi.org/10.32782/1813-3401.2024.2.17>

О. М. Руденко

доктор наук з державного управління, професор,
завідувач кафедри менеджменту та адміністрування,
Національний університет «Чернігівська політехніка»,
ORCID ID: 0000-0002-2807-1957

Д. В. Вітер

доктор філософських наук, старший науковий співробітник,
професор кафедри публічного управління, адміністрування та соціальної роботи,
Національний університет охорони здоров'я України імені П.Л.Шупика
ORCID ID: 0000-0002-7330-1280

ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯМ ПРОДУКТИВНОЇ ЗАЙНЯТОСТІ В УМОВАХ НЕСТАБІЛЬНОГО РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА

У статті обґрунтовано інтегративний характер продуктивної зайнятості в межах критеріального підходу до публічного управління забезпеченням економічної та соціальної безпеки держави. Показано, що більшість критеріїв пов'язані з одним єдиним принципово важливим положенням, відомим трюїзмом, за яким всі процеси, що відбуваються у суспільстві та державі (незалежно від рівня процесів) визначається тільки одним – людськими ресурсами та здатністю держави ефективно використовувати, розподіляти та відновлювати цей вид ресурсів. З огляду на це, будь яка державна стратегія, що встановлює кілька основних критеріїв та параметрів, що відповідають вимогам забезпечення конкретного виду безпеки держави, має обов'язково ґрунтуватись на таких основних базових принципах суспільної стабільності, що відображають здатність та умови забезпечення національної безпеки. Інтегральний характер продуктивної зайнятості як показника рівня суспільної стабільності та національної безпеки аргументовано параметрами оцінки середовища безпеки в цілому, в якому економічні (темпи інфляції, рівень зайнятості, стабільність національної валюти, податкова ставка тощо), політичні (рівень стабільності в державі, розвиток системи законодавчого та нормативно-правового регулювання тощо) та соціальні (демографічна ситуація тощо) фактори внутрішнього середовища суттєво детерміновано здатністю держави вирішувати проблему розміщення продуктивних сил, забезпечувати розвиток людського капіталу. У цьому аспекті резистентність системи національної безпеки викликам та загрозам з боку зовнішнього середовища обумовлюється виключно наявними людськими ресурсами – все інше є вторинним з погляду на процеси забезпечення суспільної стабільності в цілому та перспективами соціального розвитку суспільства, відсутність стабільності якого не забезпечує відтворення людського капіталу, робочої сили.

Ключові слова: економічна безпека, національна безпека, продуктивна зайнятість, публічне управління, соціальна безпека, суспільна стабільність.

Постановка проблеми. Пріоритети забезпечення національної безпеки України на сучасному етапі пов'язані з відстоюванням територіальної цілісності та незалежності. В умовах війни особливого значення набуває розвиток ресурсного забезпечення резистентної здатності системи національної безпеки в цілому та її окремих складових зокрема. Переважно йдеться про технологічний розвиток, який

розглядається в якості головної умови протистояння збройній агресії. Саме цей пріоритет є наскрізним в системі цінностей національної безпеки держави. Проте, вказаний пріоритет залишає державу у довгостроковій перспективі без ефективних механізмів забезпечення національної безпеки та ведення боротьби у геополітичному просторі, адже провідні тенденції розвитку форм і способів ведення збройної

боротьби, тенденції та перспективи розвитку глобального безпекового середовища вказують на те, що саме наукоємні технології, система наукового і науково-технологічного розвитку, побудована на інноваційних принципах стратегічного управління, прогнозування й планування набувають вирішального значення з точки зору визначення воєнної потужності держави, яка орієнтується на досягнення науково-технічного лідерства. Науково-технічне і технологічне лідерство є одним з головних, якщо не визначальним, пріоритетом політики провідних держав світу [13]. Реалізація цього пріоритету має на меті отримання безумовної переваги над іншими державами світу у всіх сферах життєдіяльності суспільства. У сфері воєнно-технічного розвитку цей пріоритет також має на меті отримання воєнно-технічної переваги, що створює вирішальні умови забезпечення національної безпеки, проведення зовнішньої політики в інтересах держави у геополітичному просторі. Досягнення науково-технічного і технологічного лідерства безпосередньо залежить від інтенсивності наукових і науково-технічних революцій, зміни парадигм наукового мислення, темпів наближення нового технологічного устрою. Це обумовлює зосередження уваги на ресурсне забезпечення процесу науково-технічного і технологічного розвитку – проблемну сферу продуктивної зайнятості в системі національної економіки в умовах мирного часу (ефективний розподіл та використання трудових ресурсів і потенціалу держави) та під час війни, що набуває значення вирішальних засобів реалізації воєнної політики та шляхів мінімізації загроз національній безпеці у воєнній сфері й потребує вироблення сучасного підходу до стратегічного публічного управління і планування.

Аналіз досліджень і публікацій. Більшість досліджень приймає положення про те, що економічна та соціальна безпека являє собою стан захищеності важливих інтересів суб'єкта економічної та соціальної діяльності від зовнішніх та внутрішніх загроз, пов'язаних з негативним впливом комплексу факторів, що передбачає здатність держави протистояти такому впливу, а економічна та соціальна небезпека, у свою чергу, є станом економічних та суспільних відносин, що характеризується наявністю сукупності факторів, здатних за певних умов створити загрозу стану захищеності інтересів суб'єкта економічної та соціальної діяльності [18; 19; 20]. За такого підходу загрозу стану захищено-

сті суб'єкта економічної діяльності (економічна загроза) розглядають як стан національної, регіональної та світової економіки (економічних відносин), який характеризується наявністю реальної можливості виникнення економічної, фінансової, ресурсної, технологічної кризи тощо, а соціальної діяльності (соціальна, соціально-політична загроза) як стан суспільно-політичних відносин, який характеризується наявністю реальної можливості виникнення суспільно-політичної або соціальної кризи тощо [16]. Водночас, в аспекті публічного управління забезпеченням економічної та соціальної безпеки держави продуктивна зайнятість залишається малодослідженою.

Метою статті є обґрунтування інтегративного характеру продуктивної зайнятості в межах критеріального підходу до публічного управління забезпеченням економічної та соціальної безпеки держави.

Виклад основного матеріалу. Питання публічного управління у сфері забезпечення економічної та соціальної безпеки як складових національної безпеки держави потребують звернення уваги на Стратегію національної безпеки України, яка є основою для розробки конкретних документів за складовими державної політики національної безпеки і оборони [14]. Цей документ є відображенням конкретної системи забезпечення національної безпеки держави, бачення можливостей вирішення проблем у сфері безпеки всіма можливими засобами (від політичних до військових). Водночас Стратегія національної безпеки України свідчить про те, що в системі забезпечення національної безпеки держави в цілому залишається майже не розробленою загальна методологія стратегічного аналізу, система показників та критеріїв безпеки (у занадто редукованому вигляді та не завжди логічно пов'язаних корелятивів) не кластеризована, концептуальні моделі забезпечення реалізації основних принципів внутрішньої політики держави не завжди узгоджені з національними інтересами і пріоритетами [5; 10; 11]. При цьому національні інтереси, визначені концептуальними документами, часто не детерміновано пріоритетами суспільного розвитку, отримують фрагментарний, безсистемний характер та вигляд. У цьому контексті продуктивна зайнятість є яскравим прикладом нехтування в системі забезпечення національної безпеки держави базовими, визначальними факторами. Хоча Законом

України (п. 17 ч. 1 ст. 1) визначено, що «продуктивна зайнятість» – це зайнятість, що дає змогу забезпечити ефективне суспільне виробництво та задовольнити потреби працівника на рівні не менше встановлених законодавством гарантій» [7]. Тут за доволі сухим визначенням приховується насправді досить глибокий зміст, якого майже не торкаються стратегічні документи у сфері забезпечення національної безпеки держави. Якщо звернутись, наприклад, до узагальненого розуміння змісту продуктивної зайнятості, то забезпечення цього процесу вбачається переважно у: досягненні раціонального регіонально-галузевого розподілу ресурсів праці, що забезпечує найбільш ефективний розвиток усіх ланок економіки і найвищу віддачу кожного працівника; задоволенні потреби економічно активного населення у суспільно-корисній діяльності; досягненні оптимального розподілу суспільної праці та максимально можливого рівня продуктивності та ефективності суспільної праці; усвідомленні економічної доцільності кожної структурної одиниці економіки та робочого місця; задоволенні матеріальних, соціальних і духовних потреб населення; отриманні працівником економічно обґрунтованих доходів; створенні таких умов зайнятості, що забезпечують не тільки відтворення робочої сили працівника, а й його гармонійний розвиток; узгодженні професійно-кваліфікаційної структури робочої сили системі робочих місць, тобто досягнення кількісної та якісної відповідності пропозиції робочої сили попиту на неї.

Фактично підкреслюється соціально-економічне значення продуктивної зайнятості. І лише непрямо ми можемо експлікувати її значущість на процеси забезпечення національної безпеки, роль продуктивної зайнятості у забезпеченні суспільної стабільності в цілому. Хоча міжнародний досвід свідчить про більш адекватне ставлення до цього питання. Так, за визначенням Міжнародної організації праці (МОП) гідна праця – це продуктивна праця чоловіків та жінок в умовах свободи, рівності, безпеки та поваги до людської гідності [17].

Водночас ми маємо всі підґрунтя стверджувати, що свобода, рівність, безпека та повага до людської гідності, як категорії та принципи максими ідеології публічного управління у сфері забезпечення суспільної стабільності та національної безпеки з одного боку, та невід’ємні встановлення, що забезпечують базові умови суспільної стабільності, а, отже, й націо-

нальної безпеки, залежать від продуктивної зайнятості, гідної, продуктивної праці населення, та (системний параметр циклічної моделі) умов її здійснення.

У цьому контексті доречним є визначення наступних викликів, актуальних загроз національній безпеці України, мінімізація та усунення яких асимілюються із забезпеченням продуктивної зайнятості населення [12, с. 34]:

а) уповільнення темпів економічного зростання, погіршення умов зайнятості та підвищення безробіття, значного відпливу людського капіталу закордон, інших потрясінь у сферах суспільного життя;

б) корупція, яка поширилася і вкоренилася в усій системі державного управління, спричинюючи її неефективність, зокрема у сфері зайнятості;

в) здійснення державними органами діяльності в корпоративних і особистих інтересах, що призводить до порушення прав, свобод і законних інтересів громадян та суб’єктів господарської діяльності, які стосуються права на працю та сфери зайнятості.

Проте, варто звернути увагу на такі складові системи національної безпеки, як економічна безпека та соціальна безпека, кожна з яких характеризується наявністю певних загроз та небезпек, які найбільш виразно демонструють інтегральний характер продуктивної зайнятості.

Зокрема, до загроз економічній безпеці зазвичай відносяться [1; 4]:

– різкий спад виробництва (наслідок – нездатність забезпечити задоволення нагальних потреб економіки та населення);

– зниження обсягу ВВП на душу населення (наслідок – припинення незалежного існування держави, соціальні кризи, зубожіння населення);

– зменшення інвестицій в національну економіку та соціальну сферу (наслідок – стримування оновлення виробництва, освоєння науково-технічних досягнень, розвитку освіти та науки);

– старіння основних засобів виробництва (наслідок – виникнення надзвичайних ситуацій та техногенних катастроф);

– збільшення імпорто-залежності національної економіки (наслідок – припинення незалежного існування держави);

– тінізація економіки (наслідок – дефіцит бюджету, соціальні кризи);

– інфляція та гіперінфляція (наслідок – неплатоспроможність на рівні підприємств, установ, організацій, фінансових структур, регіонів держави, дезорганізація економіки та фінансової системи держави);

– збільшення державного боргу (наслідок – дефолт) тощо.

Водночас, оскільки стан економічної безпеки оцінюється переліком критеріїв, параметрів та показників, які визначають порогові рівні функціонування економічної системи, критерій економічної безпеки являє собою оцінку стану економіки з точки зору найважливіших процесів, які відображають сутність економічної безпеки, оцінка безпеки за критеріями включає [1; 2]: ресурсний потенціал та можливості його розвитку; рівні ефективності використання ресурсів, праці, капіталу та його відповідності рівню у найбільш розвинутих країнах, а також рівню, за якого мінімізуються загрози зовнішнього та внутрішнього характеру; конкурентоспроможність економіки; суверенітет, незалежність та можливість протистояння зовнішнім загрозам, соціальна стабільність та умови попередження та вирішення соціальних конфліктів; цілісність території та економічного простору.

У свою чергу, аналіз соціальної безпеки, як окремої складової національної безпеки, методологічно забезпечується введенням індикатора інтегрального індексу соціальної безпеки, при цьому до складу інтегрального індексу можуть входити наступні індикатори, що безпосередньо пов'язані з продуктивною зайнятістю [15]: показники бідності (величина мінімальної заробітної плати, прожитковий мінімум для працездатної особи); динаміка зміни прожиткового мінімуму та частки населення із середніми сукупними витратами на одну особу на місяць, які нижче прожиткового мінімуму; відношення середньої зарплати до прожиткового мінімуму; диспропорції в соціальній структурі (співвідношення багатих та бідних); рівень безробіття; рівень тривалого безробіття у працездатному віці (відношення чисельності безробітних понад шість місяців до загальної чисельності безробітних); поширення в Україні бездомності та безпритульності.

Як можна побачити, більшість критеріїв пов'язані з одним єдиним принципово важливим положенням, відомим трюїзмом, за яким всі процеси, що відбуваються у суспільстві та державі (незалежно від рівня процесів)

визначається тільки одним – людськими ресурсами та здатністю держави ефективно використовувати, розподіляти та відновлювати цей вид ресурсів. З огляду на це, будь яка державна стратегія, що встановлює кілька основних критеріїв та параметрів, що відповідають вимогам забезпечення конкретного виду безпеки держави, має обов'язково ґрунтуватись на таких основних базових принципах суспільної стабільності, що відображають здатність та умови забезпечення національної безпеки:

– здатність економіки функціонувати у режимі розширеного виробництва (галузева та географічна диверсифікація, що забезпечує стабільне функціонування держави в умовах мирного часу та в умовах криз);

– державне регулювання та контроль над стратегічними ресурсами (перш за все, людські ресурси);

– рівень життя населення (зменшення рівня бідності, майнового розшарування населення та безробіття);

– збалансованість зовнішньої політики (задоволення потреб внутрішнього ринку праці);

– стійкість фінансової системи;

– система економічних та правових стимулів (детінізація економіки);

– розширене державне регулювання економіки в умовах криз;

– збереження та відтворення людського потенціалу країни.

Критеріальний підхід до стратегічного публічного управління та планування у сфері забезпечення національної безпеки дає можливість сформулювати певний перелік параметрів порогових рівнів безпеки, зокрема економічної безпеки, за якими можливо відстежувати її стан та динаміку та здійснювати управляючий вплив на основі регулювання базового параметру – продуктивної зайнятості, що отримує кореляції з показниками, які найбільше відображають агреговані позиції [3; 6]. До такого переліку доцільно включити динаміку та структуру ВВП, темпи та обсяги промислового виробництва, галузеву та регіональну структуру господарства, динаміку розвитку окремих галузей, інвестиції; склад природно-ресурсного, науково-технічного та виробничого потенціалів держави, адаптивна здатність економічної системи до змін зовнішнього і внутрішнього середовища, ступінь розвитку фінансово-бюджетної та кредитної систем, якість життя населення, рівень безробіття та диференціації доходів, забезпе-

ченість основних груп населення матеріальними благами та послугами тощо.

Наведені показники відображають загальний стан та рівень досягнення суспільної стабільності за кожною окремою сферою, зокрема стабільності економічної та соціальної підсистем суспільства, тому продуктивну зайнятість (з огляду на процес її забезпечення в інтересах національної безпеки та досягнення рівня суспільної стабільності) доцільно розглядати в якості інтегрального критерію, який корелює динаміку співвідношення показників економічної (інвестиційна, виробнича, інноваційна, зовнішньоекономічна, фінансова) та соціальної (рівень життя населення, ринок праці, демографічна ситуація) безпеки держави.

Кореляція показників економічної та соціальної безпеки відбувається за рівнем економічного зростання; за рівнем виробничого, науково-технічного та ресурсного потенціалу держави; за рівнем адаптивності економічної та соціальної систем до змін та впливу негативних факторів внутрішнього і зовнішнього середовища. В останньому випадку пріоритетом стає можливість не тільки протистояти загрозами національній безпеці України, тобто тим «явищам, тенденціям і чинникам, що унеможливають чи ускладнюють або можуть унеможливити чи ускладнити реалізацію національних інтересів та збереження національних цінностей України» [8], але й реалізовувати функцію державного управління з визначення пріоритетів, завдань і заходів із забезпечення національної безпеки України, збалансованого розвитку складових сектору безпеки і оборони на основі оцінки безпекової обстановки та з урахуванням фінансово-економічних можливостей держави – здійснювати планування у сфері національної безпеки.

Водночас варто підкреслити, що Закон України «Про національну безпеку України» фактично нівелює значення продуктивної зайнятості дуже абстрактною категорією «фінансово-економічні можливості держави», надаючи, за-суттю, продуктивній зайнятості характеру інформаційного показника або індикатора [8]. Так, за сталим підходом до групи інформаційних показників та індикаторів входять показники якості життя населення і окремо взятого середньостатистичного громадянина держави та демографічні показники суспільного розвитку, а також індикативні регулятори соціальних процесів та соціальної сфери держави. Але основна відмін-

ність зарубіжного досвіду у сфері регулювання процесів забезпечення продуктивної зайнятості в аспекті реалізації інтересів та пріоритетів національної безпеки та досягнення високого рівня суспільної стабільності від вітчизняного підходу полягає саме в тому, що «зазначені показники переважно використовуються однаково в усьому світі як найбільш вагомі характеристики рівня соціально-економічних небезпек та стану процесів, які відбуваються у соціальній площині розвитку суспільства і держави. Співставлення цих показників у різних регіонах держави дозволяє зробити не тільки відповідні науково-теоретичні та практичні висновки, але й змодельовати певну прогнозну ситуацію щодо можливого соціально-економічного розвитку суспільства та держави, як на найближче майбутнє, так і на довгострокову перспективу» [15]. Таким чином, важливе значення матимуть ті порогові індикатори, вихід за межі яких веде до руйнації основних показників системи життєдіяльності економіки та соціальної сфери. При цьому, необхідно зазначити, що людський фактор у цьому аспекті необхідно розглядати як основу соціально-економічної сфери життєдіяльності суспільства. Тому індикаторами соціально-економічної безпеки, що мають відношення до цього аспекту і за своїм спрямуванням є демографічними показниками, можуть бути: коефіцієнт природного приросту населення; коефіцієнт міграції; коефіцієнт смертності населення тощо. Відповідно, ефективність державного управління національною безпекою критеріально отримує такі оцінкові значення [9] стратегічного планування у сфері національної безпеки, як загальна економічна та соціальна ефективність функціонування системи забезпечення національної безпеки, що виражається в динаміці співвідношення таких основних інтегральних показників суспільної стабільності, як продуктивна зайнятість.

Висновки. Інтегральний характер продуктивної зайнятості як показника рівня суспільної стабільності та національної безпеки аргументовано параметрами оцінки середовища безпеки в цілому, в якому економічні (темпи інфляції, рівень зайнятості, стабільність національної валюти, податкова ставка тощо), політичні (рівень стабільності в державі, розвиток системи законодавчого та нормативно-правового регулювання тощо) та соціальні (демографічна ситуація тощо) фактори внутрішнього середовища суттєво детерміновано здатністю

держави вирішувати проблему розміщення продуктивних сил, забезпечувати розвиток людського капіталу. У цьому аспекті резистентність системи національної безпеки викликам та загрозам з боку зовнішнього середовища обумовлюється виключно наявними людськими ресурсами – все інше є вторинним з погляду на процеси забезпечення суспільної стабільності в цілому та перспективами соціального розвитку суспільства, відсутність стабільності якого не забезпечує відтворення людського капіталу, робочої сили. Зрозуміло, що система взаємопов'язаних показників повинна базуватися на певних законодавчо-нормативно-правових актах, в яких стандартизовано шляхи та механізми соціального захисту населення, які є одним з визначників продуктивної зайнятості, що створює умови для подолання криз, незалежно від змін у суспільно-політичному житті держави. Проте це питання потребує окремих досліджень.

Список використаної літератури:

1. Бойко А. Стійкість національної економіки: теорія, методологія, практика. К., 2014. 288 с.
2. Варналій З., Буркальцева Д., Наєнко О. Економічна безпека України: проблеми та пріоритети зміцнення: моногр. К.: Знання України, 2011. 299 с.
3. Геец В., Клебанова Т., Черняк О. Моделирование экономической безопасности: государство, регион, предприятие. Харьков: ИД «ИНЖЭК», 2006. 240 с.
4. Горбулін В., Качинський А. Засади національної безпеки України. Київ: Інтертехнологія, 2009. 272 с.
5. Горбулін В., Качинський А. Стратегічне планування: вирішення проблем національної безпеки: моногр. К.: НІСД, 2011. 288 с.
6. Губський Б. Економічна безпека України: методологія виміру, стан і стратегія забезпечення. К., 2001. 122 с.
7. Закон України Про зайнятість населення від 05.07.2012 № 5067-VI (із змінами № 3302-IX від 09.08.2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5067-17#Text>
8. Закон України Про національну безпеку України від 21.06.2018 № 2469-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>
9. Методика оцінювання ефективності державного механізму реагування на загрози національним інтересам України: моногр. Г. Ситник, В. Абрамов, В. Мандрагеля та ін.; за заг. ред. Г. Ситника та Л. Шипілової К.: НАДУ, 2016. 190 с.
10. Семенченко А. Методологія стратегічного планування у сфері національної безпеки України: моногр. К.: НАДУ. 2008. 429 с.
11. Семенченко, А. Методологія стратегічного планування у сфері державного управління забезпеченням національної безпеки України. К.: Вид-во НАДУ, 2008. 429 с.
12. Серьогіна Н. Забезпечення продуктивної зайнятості в контексті національної безпеки: теоретико-методологічний аспект. Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Державне управління, Том 31 (70). № 3 2020. С. 30-37.
13. Стратегічне управління та державне реагування на загрози національній безпеці у сфері безпеки державного кордону: моногр. Д. Вітер, С. Горбачевський та ін. К.: НУОУ, 2021. 232 с.
14. Указ Президента України №56/2022 Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 30 грудня 2021 року «Про Стратегію забезпечення державної безпеки». URL: <https://www.president.gov.ua/documents/562022-41377>
15. Шевченко М., Бондар З., Житник О. Система критеріїв та показників оцінки ефективності стратегічного планування у сфері національної безпеки. Інвестиції: практика та досвід. 2017. № 17. С. 110-114.
16. Fisunen P. etc. Background of forming the relevant level of economic security of the enterprise: efficiency, innovation, and competitiveness. Economic sciences: priority directions of modernization: monogr. Lviv: Liha-Pres, 2019. P. 206-222.
17. International Labour Organization. URL: <https://www.ilo.org>.
18. Milgrom P., Roberts J. The economics of Modern Manufacturing: Technology, Strategy and Organization. American Economic Review. 1990. № 80.
19. Mintzberg H. Five Ps for strategy. California. Management. 1987.
20. Ohlin B. Interregional and International Trade. London: Routledge, 1998. 617 p.

Rudenko O. M., Viter D. V. Public administration by the productive employment ensuring in the conditions of unstable society development

In the article the integrative nature of productive employment within the criteria approach to public management of ensuring the economic and social security of the state substantiated. It is shown that most of the criteria are related to one single fundamentally important provision, the well-known truism, according to which all processes occurring in society and the state (regardless of the level

of the processes) are determined by only one thing – human resources and the state's ability to effectively use, distribute and restore this type of resource. With this in mind, any state strategy that establishes several basic criteria and parameters that meet the requirements for ensuring a specific type of state security must necessarily be based on such basic principles of social stability that reflect the ability and conditions for ensuring national security. The integral character of productive employment as an indicator of social stability and national security level is argued by the parameters of the assessment of the security environment as a whole, in which economic (inflation rates, employment rate, stability of the national currency, tax rate, etc.), political (level of stability in the state, development of the system of legislative and legal regulation, etc.) and social (demographic situation, etc.) factors of the internal environment are significantly determined by the state's ability to solve the problem of the placement of productive forces, to ensure the development of human capital. In this aspect, the resistance of the national security system to challenges and threats from the internal and external environment is exclusively determined by the available human resources. It's everything else is secondary from the point of view of the processes of ensuring social stability as a whole and the prospects of social development of society, the lack of stability of which does not ensure the reproduction of human capital, labor force.

Key words: *economic security, national security, social security, productive employment, public administration, public stability.*